

Pomogáts Béla Dunaszerdahelyen megjelent könyvének bemutatója a Vámbéry Irodalmi Kávéházban

Az anyaországi illetőségű Pomogáts Bélának nem ez az első Szlovákiában megjelent könyve. Pomogáts Béla Dunaszerdahelyen megjelent könyvének bemutatója a Vámbéry Irodalmi Kávéházban

Az anyaországi illetőségű Pomogáts Bélának nem ez az első Szlovákiában megjelent könyve. A Nap Kiadónál napvilágot látott korábbi kötetében a (cseh)szlovákiai magyar irodalomról szóló tanulmányokat, kritikákat, elemzéseket és összefoglalókat olvashattunk. Tóth László meglátása szerint Pomogáts „ezzel egy hallatlanul fontos gesztust is tett irodalmunk, irodalomtörténet-írásunk felé, hiszen meggyőződésem, hogy a (cseh)szlovákiai magyar literatúra érvényes értékelésére, önmagán túlmutató megméréstetésére nem lehet sort keríteni – sosem lehetett volna, és ma különösen nem lehet – a magyarországi, illetve összmagyar recepciója figyelembevételével.”

Pomogáts Béla most megjelent gyűjteménye – amelyet az elmúlt másfél évtizedben írott tanulmányaiból, előadásaiból, jegyzeteiből állított össze – a hagyományos magyar kultúrtájak irodalmi kapcsolatainak kérdéskörét járja körbe. Amint azt Hodossy Gyulától, a könyv kiadójától és az est házigazdájától megtudhattuk, az új Pomogáts-kötet irodalmi párbeszédéről szól, olyan kapcsolatokról, mint amelyet például az utóbbi évek során az est két szervezője, a Liliom Aurum Kiadó és a Vámbéry Polgári Társulás épített ki a romániai Partiummal. Erről az együttműködésről az esten Barabás Zoltán nagyváradi költő szólott bővebben.

Pomogáts új kötetének témaválasztása Tóth László véleménye szerint korántsem holmi esetleges gesztus, hanem szervesen illeszkedik a sokak által a „magyar irodalom utazó nagykövetének” aposztrofált szerző eddigi szellemi törekvéseihez. „Pomogáts Béla az elsők között volt Magyarországon a múlt század második felében, aki az illyési ötagú síp hangjait-szólamait hallotta az egynek, ha nem is egységesnek tekintett magyar irodalomból, amikor az ritkás magyarországi megjelenései alkalmából még az anyaországi lapok-folyóiratok Szomszédolás vagy világirodalmi rovataiban láttatott csak vendégül. Irodalmunk legrégibb és legszakavatottabb ismerőjét köszönthettük benne már rég – és köszönhetjük benne ma is –, aki időben és térben is szélesebb összefüggésekben képes látni, érteni és értékelni azt, amit mi magunk, önszemléletünk néha kínos, néha komikus, de hosszútávon sokszor tragikus zavarai folytán igen gyakran esetleg észre sem veszünk.”

Tóth László Pomogátsot – aki irodalomtörténész-központozkodói tevékenysége és sok egyéb funkciója mellett az Illyés Közalapítvány és az Anyanyelvi Konferencia elnöki posztját is betölti – nem csupán az irodalom szempontjából látja „integráló személyiségnek”, hanem nemzetstratégiai elképzeléseit is rendkívül figyelemreméltónak és politikusaink számára is megszívlelendőnek tartja. Ezek a „körültekintően, páratlan erudícióval fogalmazott opusok” ugyanis „azokban a nemzetpolitikai és nemzetstratégiai célkitűzéseknek a megfogalmazásában és képviselésében is segítségükre lehetnének, amelyek nélkül az integrálódó Európában és globalizálódó világunkban nincs karakteres és távlatos nemzetépítés, értékteremtő érdekképviselés.”

A méltatás után a Magyar régiók szerzője szólt a jelenlévőkhöz. Nem találkoztam még olyan, nemzeti érzelmű értelmiséggel, aki az első világháborút lezáró békeszerződésben merészelt volna valami pozitívumot is felfedezni. Valljuk meg, nem is igen könnyű ilyet találni. Pomogáts Bélának azonban mégis sikerült: „Trianont úgy kommentáljuk és úgy éljük meg, mint a nemzetnek az egyik tragédiáját. És valóban, ha a nemzetet nézzük, tragédia is volt. Van azonban ennek a helyzetnek egy, a látóhatáron hirtelen megjelenő nyereséglehetősége is. A

magyar kultúra, a magyar nemzeti élet Trianon következtében kényszerű módon régiókra bomlott fel, külön közösségekké és intézményrendszerekké vált például a felvidéki, az erdélyi és most már a kárpátaljai magyar irodalom is, és ez valamilyen módon beleilleszkedik az európai fejlődésnek abba a keretébe, amit az európai integráció hozott létre. Az európai integrációnak ugyanis egyik fontos következménye, hogy leépítette az állami szupremáciának azt a mindent magával sodró és magába olvasztó rendszerét, amely a 19. és 20. században létrejött, és újra lehetőségeket, újra feladatot adott a hagyományos kulturális régióknak. Európa ugyanis valamikor nem az államok Európája volt, hanem a régiók Európája.” Való igaz, csak a felvilágosodás hatására indult meg az a „centralizációs, államszervező folyamat”, amely óriási tragédiákat okozott az európai és világtörténelemben: a különböző diktatúrákon kívül például két világháborút. „Az állami túlhatalomnak ez az eszméje azonban lelkiileg megbukott a második világháború után, és ennek a lelki átalakulásnak a következtében indult el az integráció folyamata és jött létre az EU. Európa visszatért eredeti fejlődési irányához, amely az utolsó két-háromszáz év kivételével Nagy Károly óta, tehát mintegy 1200 éve jellemezte.”

A zsúfolásig megtelt teremben ezt követően az 1989 novemberi eseményekről, a rendszerváltás hozadékáról, illetve a szociális elvárások és a szabadságjogok viszonyáról bontakozott ki pezsgő eszmecsere.

HIZSNYAI ZOLTÁN